

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE

Broj: 02 – 2022/3
Podgorica, 13.11.2018. godine

Na osnovu člana 139, 140, 141 i 143 Zakona o elektronskim medijima ("Sl. list Crne Gore", br. 46/10, 40/11, 53/11, 06/13, 55/16 i 92/17) i člana 18 Zakona o upravnom postupku ("Sl. list Crne Gore", br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), postupajući po službenoj dužnosti, direktor Agencije za elektronske medije donosi

R J E Š E N J E

1. Privrednom društvu „Radio i Televizija Crna Gore“ d.o.o. iz Podgorice, javnom emiteru opšteg televizijskog programa „Prvi program Televizije Crne Gore“ (TVCG1), izriče se upozorenje kao upravno-nadzorna mjera **jer je** u okviru informativne emisije „Dnevnik“, dana 12. oktobra 2018.g., u terminu od 19:48:55 do 19:51:12 sati, emitovao prikrivene komercijalne audiovizuelne komunikacije (oglašavanje), što je zabranjeno članom 85 stav 1 Zakona o elektronskim medijima i članom 13 stav 1 i 2 Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama ("Sl. list CG", br. 36/11).
2. Nalaže se privrednom društvu „Radio i Televizija Crna Gore“ d.o.o. iz Podgorice, da usaglasi emitovanje programskih sadržaja u okviru tevizijskog programa „TVCG1“ sa standardima definisanim u Zakonu o elektronskim medijima, podzakonskim aktima Agencije i izdatom Odobrenju za emitovanje.
3. Privredno društvo „Radio i Televizija Crna Gore“ d.o.o. iz Podgorice je dužno da, u skladu sa članom 140 stav 3 Zakona o elektronskim medijima, u okviru televizijskog programa „TVCG1“ i informativne emisije „Dnevnik“, objavi informaciju o izrečenoj mjeri iz tačke 1 ovog rješenja koja glasi:
„Agencija za elektronske medije izrekla je javnom emiteru opšteg televizijskog programa „Prvi program Televizije Crne Gore“ upozorenje zbog emitovanja prikrivenog oglašavanja u okviru priloga o hiruškoj intervenciji sužavanju želuca koja je urađena u bolnici „Codra“ u informativnoj emisiji „Dnevnik“, dana 12. oktobra 2018. godine“.
4. Protiv ovog rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.
5. Ovo rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije www.aemcg.org.
6. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Na osnovu redovnog monitoringa emitovanih programskih sadržaja, nalazom Sektora za monitoring od 17.10.2018. godine (akt br. 05-2022 od 17.10.2018. godine), Agencija za elektronske medije (u daljem tekstu: Agencija) je konstatovala da je JP „Radio i televizija Crne Gore“ (u daljem tekstu: RTCG), u okviru televizijskog programa „TVCG1“, emitovala prilog o hiruškoj intervenciji sužavanju želuca koja je urađena u bolnici „Codra“, dana 12. oktobra 2018. godine, u okviru informativne emisije „Dnevnik“, u terminu od 19:48:55 do 19:51:12 časova.

Imajući u vidu sadržinu predmetnog programskog sadržaja (priloga), Agencija je pokrenula postupak za utvrđivanje da li je istim došlo do kršenja Zakona o elektronskim medijima (u daljem tekstu: Zakon), Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima (u daljem tekstu: Pravilnik) i Odobrenja za emitovanje br. O-TV-J-01.

Saglasno nadležnostima ustanovljenim članom 138 Zakona o elektronskim medijima i članom 112 Zakona o upravnom postupku, a u cilju utvrđivanja relevantnih činjenica, Agencija je emiteru dostavila nalaz Sektora za monitoring i zatražila da u roku od sedam dana od dana prijema zahtjeva, dostavi pisano izjašnjenje na date navode (akt broj 02-2022/1 od 18.10.2018. godine).

Dana 29.10.2018. godine, RTCG je dostavila pisano izjašnjenje povodom navedenog zahtjeva, u kom se ističe da je „Specijalizovana bolnica 'Codra'- Podgorica, od 1. januara 2017. zvanično dio mreže zdravstvenih ustanova Crne Gore i od tada građani mogu da biraju da li će zdravstvene usluge da, pod istim uslovima, ostvariti u toj privatnoj ustanovi ili u kliničkom centru Crne Gore". Nadalje se navodi da „u kontekstu obilježavanja dana Svjetskog dana borbe protiv gojaznosti i epidemioloških razmjera koje je gojaznost poprimila ne samo u svijetu i Evropi, već i u našoj državi, građani su imali pravo, a pomenuta zdravstvena ustanova, kao i mediji, obavezu da ih informišemo o tome da operaciju hiruškog sužavanja želuca, od 12. oktobra 2018. mogu uraditi i u našoj državi i to u rangu najeminentnijih svjetskih bolnica, na visokostručan i visokoprofesionalan način". Izjašnjenjem se ukazuje da je cilj predmetnog priloga bio da ukažu ono što je kako se navodi, objasnio prof. Ilić u prilogu, a to je „da se operacijom sužavanja želuca ne rješava samo problem debljine već i veliki broj ozbiljnih zdravstvenih problema koji su pratioci gojaznosti”, kao i da je „ne maii broj naših građana išao u inostranstvo kako bi riješio ovaj ozbiljni zdravstveni problem po cijenama i do tri puta većim nego što sada ta operacija košta u Crnoj Gori”. Izjašnjenjem se naglašava da je operacija koja je predmet priloga „prvi put izvršena u Crnoj Gori”.

Emiter se u izjašnjenju poziva i na, kako navodi „alarmantne podatke poslednjeg nacionalnog istraživanja o gojaznosti sedmogodišnjaka iz aprila 2018. koji su pokazali da su svaki peti dječak i svaka deseta djevojčica gojazni (istraživanje je podržala Svjetska trgovinska organizacija a sproveo Inстит za javno zdravlje)” što ukazuje na „magnitudu problema gojaznosti i sedentarni stil života mališana” pa je samim tim „riječ o kompleksnom problemu koji traži kompleksna rješenja i multisektorski pristup”. Nadalje, emiter zaključuje „da je pitanje gojaznosti u Crnoj Gori zahtijeva ozbiljan pristup i zajedničko djelovanje svih aktera u društvu” i da je „predmetni programski sadržaj, doprinos TVCG kao nacionalnog javnog servisa u rješavanju tog problema”, ali „ne i poslednji jer je namjera da se u kontinuitetu bave tom temom”.

Na kraju emiter navodi „da su vodili računa da sačuvaju indentitet pacijenta na način,... što je pacijent snimljen iz pozicije u kojem respiratorna maska onemogućava njegovo jasno identifikovanje”, dok je kao se ukazuje „krupno kadriranje pacijentovog abdomena imalo za cilj da predoči simptome dijagnoze gojaznosti, koji iziskuju hiruško sužavanje želuca i u vezi sa tim, sprječavanje fatalnih zdravstvenih problema koje gojaznost izaziva”.

Na osnovu uvida u snimke emitovanih sadržaja i izjašnjenje emitera, može se konstatovati sljedeće:

1. RTCG je dana 12. oktobra 2018. godine, u okviru informativne emisije „Dnevnik”, emitovane na TVCG1, emitovala prilog, u terminu od 19:48:55 do 19:51:12 sati (2 minuta 17 sekundi) sljedećeg sadržaja:

Najava: „Jedna od najefikasnijih metoda za liječenje gojaznosti je hirurško sužavanje želuca. U regionu se takvi zahvati rade već godinama, a večeras prvi put i u Crnoj Gori. Dan nakon obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv gojaznosti operacija je urađena u specijalizovanoj bolnici „Codra”, a sve to ekskluzivno je zabilježila i kamera Javnog servisa.”

Novinarski tekst (OFF): „Četrdeset četvorogodišnji pacijent iz Kosovske Mitrovice, težak 164 kilograma, prvi je pacijent koji je u Crnoj Gori podvrgnut hirurškoj intervenciji sužavanja želuca. Istom metodom operisan je, u Novom Sadu, Veselin Mumin koji je, kako nam je ispričao, na sve načine bezuspješno pokušavao da smrša. Kad je dostigao 200 kilograma bilo je, kaže, ili operacija ili smrt.”

Tokom navedenog dijela priloga, kao pokrivalice, korišćeni su snimci koji prikazuju polu-nago tijelo pacijenta na operacionom stolu, kako se stiče utisak pod narkozom, uz povremeno krupno kadriranje pacijentovog abdomena na način koji stavlja akcenat na gojaznost. Prikazano je i medicinsko osoblje koje ga priprema za ovaj zahvat. Činjenica da pacijent na ustima ima respiratornu masku donekle onemogućava njegovo jasno identifikovanje.

Emitovani prilog se, od 19:49:43, nastavlja davanjem izjave g. Veselina Muma, pacijenta koji je takođe prošao ovaj zahvat, u Novom Sadu. On gledaocima prenosi svoje iskustvo to jeste koliko mu je operacija pomogla da promijeni svoj život.

Veselin Mumin: „Loše sam komunicirao sa okolinom, sa familijom, sa prijateljima, sa svima. Odlučio sam i otišao sam kod doktora Ilića u Novi Sad... Dvadesettrećeg maja sam završio operaciju u Sremskoj Kamenici i za četiri i po mjeseca oslabio sam sedamdesetjedno kilo.”

Novinarski tekst (OFF): „Osim smanjenja tjelesne težine operacijom se eliminišu brojne bolesti uzrokovane gojaznošću. Prije operacije poželjno je da pacijenti smršaju nekoliko kilograma, uz zabranu konzumiranja slatkog i masnog nakon nje.”

Tokom ovog dijela priloga takođe su korišćene pokrivalice snimaka pacijenta na operacionom stolu i medicinskog osoblja koje ga priprema.

Prilog se, od 19:50:12, nastavlja emitovanjem izjave hirurga g. Miroslava Ilića (bez ukazivanja na medicinsku ustanovu u kojoj ordinira) koji objašnjava na koji način operacija pomaže da se izgubi višak kilograma. Takođe, u kratkim crtama navodi i postupak i vrijeme trajanja ovog hirurškog zahvata.

Novinarski tekst (OFF): „Pacijent koji je večeras podvrgnut operaciji biće otpušten na kućno liječenje za tri dana. Operacija ga je koštala 5000 eura, koliko će plaćati i crnogorski osiguranici s obzirom na to da prema našem Zakonu, Fond za zdravstveno osiguranje ne pokriva hirurško liječenje gojaznosti.“

Gore navedena tonska informacija, takođe je pokrivena snimcima iz operacione sale u čijem je fokusu polu-nago tijelo pacijenta.

2. Prikrivena komercijalna audiovizuelna komunikacija je predstavljanje riječima ili slikama robe, usluga, imena, zaštitnog znaka ili aktivnosti proizvođača roba ili pružaoca usluga u radijskim i/ili TV programima kada je cilj takvog predstavljanja oglašavanje i moglo bi dovesti javnost u zabludu u vezi sa njegovom prirodom. Takvo se predstavljanje naročito smatra namjernim ako je izvršeno u zamjenu za plaćanje ili za sličnu naknadu (član 8 stav 15 Zakona).
3. Članom 85 stav 1 Zakona i članom 13 stav 1 Pravilnika zabranjene su prikrivene komercijalne audiovizuelne komunikacije.
4. Iako emiter, kao opravdanje za emitovani prilog nalazi u istraživanju gojaznosti djece koji se pominje u izjašnjenju, o svemu tome nema riječi u prilogu. Uvažavajući značaj sprovedenog istraživanja i dobijenih preporuka, ne može se opravdati isticanje predmetnog metoda liječenja kao doprinos rješavanju „kompleksanog problema koji traži kompleksna rješenja i multisektorski pristup“. Jer, iako je istaknuto u izjašnjenju da je „predmetni programski sadržaj, doprinos TVCG kao nacionalnog javnog servisa u rješavanju tog problema“, prilog upravo potencira samo jedan metod liječenja bez osvrta na činjenicu da on treba da bude posljednje rješenje a da su mjere prevencije gojaznosti ono na šta se treba blagovremeno usmjeravati uz multisektorski pristup liječenju. Takođe, predmetnim prilogom se potencira metod liječenja operacijom sužavanja želuca koji „eliminise“ brojne bolesti uzrokovane gojaznošću bez navođenja kojih.
5. Emiter u izjašnjenju opravdano ističe značaj pitanja pristupačnosti ove metode liječenja sa finansijskog aspekta. U samom prilogu se to pitanje ne pominje, samo se ističe cijena usluge i obaveze njenog plaćanja od strane pacijenta jer Fond ne pokriva te troškove. Takođe, u izjašnjenju se govori o „ne malom broju građanja“ koji ovaj metod liječenja koristi u inostranstvu po većim cijenama, o čemu se takođe u prilogu ne govori.
6. Objavljivanjem informacije o porijeklu, starosti i zdravstvenom stanju pacijenta objavljuju se njegovi lični podaci i narušava njegova privatnost. Tome posebno doprinosi objavljivanje snimaka iz operacione sale, što se ne može opravdati potrebom da se objavi informacija o sprovođenju ovakve operacije po prvi put u Crnoj Gori.
7. Ne dovodeći u pitanje pravo emitera da, u formi novinarskog priloga, informiše gledaoce o Svjetskom danu borbe protiv gojaznosti i hiruškoj intervenciji sužavanja želuca koja je prvi put obavljena u Crnoj Gori, kao i „opravdanosti teme u kontekstu javnog i interesa prava javnosti da bude informisana“ predmetni prilog sadrži i prikriveno oglašavanje jer u njemu značajnu ulogu ima informacija samo o jednoj zdravstvenoj ustanovi, uz isticanje jedne metode liječenja gojaznosti kao najefikasnije („jedna od najefikasnijih metoda za liječenje gojaznosti je hiruško sužavanje želuca... operacija je urađena u specijalizovanoj bolnici 'Codra'“) kao i cijena za hiruškoj intervenciji u navedenoj bolnici („operacija ga je koštala 5000 eura“).

Imajući u vidu navedeno, analizirani programski sadržaj može dovesti u zabludu gledaoce, u pogledu svoje stvarne prirode, odnosno pogodan je da uvjeri da je riječ o sadržaju koji nije komercijalne prirode. Takvo dovođenje u zabludu prevashodno je moguće zbog načina na koji sadržaj prezentuje ponudu, u formi novinarskog priloga, kroz priču posvećenu Svjetskom danu borbe protiv gojaznosti i hiruškom sužavanju želuca kao metodu liječenja gojaznosti.

Imajući u vidu navedeno, može se zaključiti da je emitovanjem predmetnih sadržaja emiter prekršio standarde o komercijalnim AVM komunikacijama u dijelu zabrane prikrivene komercijalne audiovizuelne komunikacije (oglašavanje).

Nakon sprovedenog postupka i uz uvažavanje svih relevantnih činjenica, direktor Agencije je, saglasno čl. 140 i 141 Zakona o elektronskim medijima, donio odluku kojom se emiteru izriče upravno-nadzorna mjera upozorenja i nalaže da usaglasi emitovanje programskih sadržaja u okviru programa "TVCG1" sa standardima definisanim u Zakonu, podzakonskim aktima Agencije i izdatom Odobrenju za emitovanje.

Emiteru je naloženo i da u skladu sa čl. 140 stav 3 Zakona o elektronskim medijima izrečenu mjeru upozorenja objavi u svom programu.

Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

UPUTSTVO O PRAVNOM SREDSTVU

Protiv ovog rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja.

Dostavljeno:

- Savjet „Radio i Televizija Crne Gore“, predsjednik
- „Radio i Televizija Crne Gore“ d.o.o., izvršni direktor
- „Televizija Crne Gore“, direktor
- Podnosilac prigovora
- Arhiva